

Nr 261.

Af herr **Blomberg m. fl.**, med hemställan om afslag å Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om föreningar m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 83 föreslås antagandet af en lag om föreningar och deras registrering. Sedan 1895 har som bekant gällt en lag om vissa ekonomiska föreningar. I anledning af Riksdagens skrifvelse 1899 uppdrogs åt en särskild kommitté att utarbета dels förslag till lag om föreningar för annan än ekonomisk verksamhet, dels ock förslag till lag beträffande kontroll öfver vården och förvaltningen af så kallade fromma stiftelser. Denna kommitté afgaf den 21 december 1903 bland annat förslag till lag om föreningar för annan än ekonomisk verksamhet eller, som namnet sedermera blifvit, ideella föreningar, d. v. s. föreningar, som fullfölja ett religiöst, välgörande, politiskt, socialt, vetenskapligt, konstnärligt eller sällskapligt syfte eller afser vårdande af yrkesangelägenheter eller eljest har annat ändamål än att genom ekonomisk verksamhet främja medlemmarnes ekonomiska intressen.

Med kommitterades förslag afsågs sålunda att stifta en särskild lag för sistnämnda slag af föreningar. De skilja sig ju väsentligt från dem, för hvilka lagen om ekonomiska föreningar af 1895 var afsedd. Som af Kungl. Maj:ts proposition framgår, har i nämnda hänseende emellertid en annan väg sedan beträdts, i det att den nu föreslagna lagen skall afse att gälla *alla* slag af föreningar, med allenast de undantag, som finnas i lagen angifna, och sålunda skall omfatta såväl de ekonomiska som de ideella föreningarne. I lagen äro vissa bestämmelser gällande enbart för de ekonomiska föreningarne, vissa bestämmelser blott för ideella och öfriga åter äro gemensamma för de båda slagen af föreningar, allt sammanfördt om hvartannat i lagen.

Vi kunna icke dela den uppfattning som i propositionen framförts, att lagförslaget härigenom skulle ha vunnit i lättfattlighet och öfverskådlighet. Tvärtom synes lagen härigenom blifva invecklad och svårförstådd i hög grad. Svårigheterna häraf framstå klart när man betänker, att med denna lag afses att omfatta nya stora områden af föreningsväsendet i vårt land, och det kraf på lagens lättfattlighet och enkelhet, som härvid uppställer sig, hade helt visst bättre blifvit tillgodosedt och lättare ernådt genom att icke blanda ihop bestämmelserna för de båda slagen af föreningar i en enda lag.

Detta sammanblandande synes äfven haft en annan rätt betänkelig följd. Vid förslagets slutliga utarbetande synes en sträfvan uppstått att få så många bestämmelser som möjligt gemensamma för de båda slagen af föreningar, hvaraf åter följt, att bestämmelserna för de ideella föreningarne, hvilka vi här närmast åsyfta, blifvit i många fall olämpliga och onödigt betungande, ja, i en del fall omöjliga för många föreningar att efterfölja och tillämpa.

Genom stadgandet i förslagets § 107, om att föreningar, som icke låta registrera sig enligt lagens bestämmelser, icke kunna inför domstol eller annan myndighet göra fordran eller annan rättighet gällande, inträder i stor utsträckning ett faktiskt *registreringstvång*. Men att snöra in en mängd föreningar i en så trång ram som i förevarande förslag är fallet, innebär för hela vårt föreningsväsende en allvarsam fara.

Föreningsväsendet har i hög grad bidragit att höja folket, och det bör ligga i statsmakternas intresse att icke genom onödiga och trassliger bestämmler lägga hinder i vägen för dess utveckling. Man bör ock ihågkomma, att en mycket stor del af den föreningsverksamhet, som förevarande lagförslag berör, omfattas af folkets bredare lager. Kropparbetare och med dem jämnställda hafva i stor utsträckning ägnat sig åt föreningsverksamhet på skilda områden, och medlemmar af nämnda samhällsklass styra och förvalta dessa föreningar. Blifver förevarande kungl. proposition upphöjd till lag, blir detta deras arbete betydligt svårare. Det skulle i en mängd fall bli så godt som omöjligt att affatta stadgarne utan biträde af juridiskt bildade personer. Och föreningsmedlemmarne komma att snafva öfver de olika bestämmelserna i den ingalunda lättfattliga eller öfverskådliga lagen, omedvetet försumma föreskrifter, som där äro gifna, utan att vara nödvändiga, men hvilka föreskrifters försummande eller öfverträdande i en del fall medföra böter. Svårt skall det vara, för att blott taga *ett* exempel, för många att förstå nödvändigheten utaf — då det gäller en ideell förening — att, såsom i § 44 stadgas, styrelsen måste hafva protokollet

för föreningssammanträdet färdigt och för medlemmarna tillgängligt ovillkorligen senast två veckor därefter, vid äfventyr af böter från 5 till 500 kronor. Detta är ju det rena trakasseriet.

I en hel del fall inför lagförslaget nya och tunga former, mot dem som tidigare varit gällande, och bryter den häfd, förut utvecklat sig och som skapat en vana vid lättare former och bestämmelser. Hvarje ändring i styrelsens sammansättning (§ 33), hvarje liten ändring i föreningens stadgar (§ 56), skall ofördröjligen anmälas till registrering, i annat fall blir det böter.

I förutnämnda § 44 stadgas, att vid föreningssammanträde må icke förekomma annat ärende till afgörande, än som i kallelsen till sammanträdet angifvits eller enligt stadgarne skall förekomma. I många fall äger en sådan praxis nu icke rum, och det torde väl vara en långt gången formalism, att hvarje äfven det minsta ärende, som vid ett sammanträde väckes, hur nödvändigt det än må vara, ej skall få då afgöras, därför att det ej angifvits i kallelsen.

Det har icke varit oss möjligt att med nuvarande korta motions-tid mera i detalj ingå i kritik af förslaget, utan hafva vi här blott anfört några exempel på orimliga konsekvenser af dess stadganden. Äfven om de olägenheter, som den föreslagna lagen genom sina alltför stränga bestämmelser skapar, i en del fall kunna synas hvar för sig vara af mindre betydelse, bilda de dock tillsammans en kedja af svårigheter, hvars nödvändighet på intet sätt kan ådagaläggas, men som lägga hinder i vägen för föreningslifvets utveckling.

Granskar man särskildt förslaget ur fackföreningsrörelsens synpunkt, som för oss är allra mest angeläget, blir totalomdömet, att det bildar en alldeles för trång ram för våra fackföreningar för att tillfredsställande ordna sina inre förhållanden, ja, man kan väl säga, att dess olägenheter på detta område ännu bjärtare framträder än på en del andra, när de bestämmelser, lagen uppställer, avvika i många fall från den praxis, som under de 20 å 30 år, detta föreningsväsende funnits, utvecklat sig till ganska mycken fasthet. I vissa fall torde lagens bestämmelser till och med bli rent omöjliga att efterkomma.

Bestämmelserna i § 54 skola t. ex. medföra, att ett fackförbund icke skall kunna genomföra någon som helst ändring af sina stadgar, med mindre än att två kongresser hållits och beslutet sista gången fattats med $\frac{2}{3}$ flertal. Då kongresser på grund af kostnaderna m. m. icke hållas oftare än hvart annat eller hvart tredje år, skulle en aldrig så nödvändig ändring af stadgarna icke kunna genomföras utan lång tidsutdräkt och däraf följande svårigheter. Bestämmelsen i samma paragraf

om kvalificerad majoritet för stadgeändring borde icke vara *tvingande*, utan hvarje organisation äga att själf härom afgöra. Oss veterligen har ingen olägenhet försports af att hittills i många fall äfven sådana ärenden kunnat afgöras med enkel majoritet.

En annan bestämmelse, som, särskildt då det gäller de ideella föreningarne, måste väcka stora betänkligheter, är att enligt § 57 hvarje beslut, som någon enda medlem anser icke ha tillkommit i behörig ordning eller eljest strida mot ifrågavarande lag eller föreningens stadgar, kan öfverklagas vid domstol, och äger då denna jämväl att förordna, att det klandrade beslutet ej må verkställas. Ett perspektiv öppnar sig här af ingalunda hugnesam art för föreningarne. Ett begånget formfel — äfven af obetydligt slag — kan ju anses medföra, att beslutet ej tillkommit i »behörig ordning» och kan alltså ha ofvannämnda följd, jämte det att måhända beslutet uppskjutes, hvilket i praktiken många gånger kan göra detsamma värdelöst. Det synes oss uppenbart, att den enskilde medlemmen här tilldelats en rent orimlig rätt att trakassera den förening han tillhör och till och med förlama hela dess verksamhet.

Enligt 77 § skall en förening anses upplöst vid viss tid, om den sättes i konkurs och ej öfverskott finnes. Hvad detta skall tjäna till, när det gäller en ideell förening, är svårt att förstå. Ett dylikt äfventyr kan också medföra svårigheter och obehöriga påföljder.

Utom lagens uppenbart farliga bestämmelser, saknas icke otydligheter. Huru kommer det t. ex. att ställa sig i fråga om en centralorganisation i förhållande till dess underafdelningar och deras medlemmar? Skall med bestämmelsen i § 11 följa, att t. ex. ett fackförbund skall föra förteckning öfver hvarje person, som genom underafdelningarne är ansluten till detsamma, torde det bli hart när omöjligt att åstadkomma en sådan förteckning, som i de flesta fall endast förts i afdelningarne.

I fråga om medlemmars utträde, bestämmelser som beröra afgifter och utgifter m. m. skulle väsentliga rubbningar genom lagen göras i hvad som inom fackföreningsrörelsen vunnit häfd och som den för sig funnit tjänligt. Medlemmarnes rätt att bestämma om sina egna angelägenheter skulle högst väsentligt inskränkas och kringskäras, allt utan någon som helst påvisad nödvändighet.

Det har, som redan nämnts, icke varit oss möjligt att ingå i en fullständig kritik af förslaget detaljer, hvarför det här senast anförda endast är några exempel på hur föga genomtänkt det i verkligheten är särskildt ur fackföreningarnas synpunkt. För dessa måste det betecknas som fullständigt oantagligt.

Ställningen blir den, att ofantliga svårigheter uppstå för dessa föreningar, vare sig de låta registrera sig — och tvingas in genom lagen i former, som äro för dem i högsta grad olämpliga — eller de icke registrera sig, med den påföljd, att de väl kunna stämmas inför rätta, men själfva icke kunna göra några rättigheter gällande.

Icke minst märkligt är sättet för framkomsten af detta lagförslag. Framläggandet af detsamma nu synes stå i nära samband med förslaget till lag om arbetsaftal, och det delar med detta den egenskap att ingen af de korporationer, hvilkas lifsfrågor saken berör, lämnats tillfälle att på något sätt yttra sig, innan saken nu plötsligt framförts för Riksdagen. Förslaget har framkommit som ett juristverk utan rot uti och utan tillbörlig hänsyn till det praktiska föreningslifvet, hvars verksamhet och funktioner det i en mängd fall uppenbart skulle komma att skada.

Något verkligt behof af en lagstiftning på nu ifrågavarande område för de ideella föreningarnes del synes öfver hufvud icke föreligga, sedan rättspraxis alltmera stadgat sig i den riktning, att detta slags föreningar anses äga rättskapacitet, så snart de skaffat sig någorlunda fullständiga stadgar. Vid sådant förhållande och då, som ofvan nämnts, den föreslagna lagstiftningen rörande ideella föreningar skulle insnöra föreningslifvet i former, som detsamma icke påkallat och öfver hvilkas verkningar man icke ens vårdat sig om att inhämta deras mening, som lagen skulle träffa, men hvilka verkningar redan en första och nödtvungen hastig granskning visar skulle blifva i många riktningar högst skadliga, få vi härmed hemställa,

att Kungl. Maj:ts proposition nr 83 icke måtte
af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 31 mars 1910.

Ernst Blomberg.

Herm. Lindqvist.

Ernst Söderberg.

Hjalmar Branting.
